БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилетингеН

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955 ОКТЯБРЬ 2 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 198 (3392)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Совет Эвилелиниң Маршалы А. М. Василевскийни Ленин ордени-биле шаннаар дугайында ССРЭ-ниң ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫЫ (1 арын).

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунда (1 арын).

Комсомолдуң III съездизинге В. И. Лениннiң чугаазының 35 чыл болганынга (1 арын).

Б. Вереин.— Колхоотарга мал чизезин организастыг эрттирер (1 арын).

ПАРТИЯНЫҢ ЭГЕ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫНЫҢ ОТЧЁТ-СОНГУЛДАЛЫГ ХУРАЛДАРЫ. **О. Толгар-оол.**—Совет албан черлеринге партийжи ажылды улам экижидер (2 арын).

С. Уроянов. — Кызылдың башкы училищези он чыл болган (2 арын).

Г. Талчин. — КоммунистериҢ шүгүмчүлелдиг саналдарындан (2 арын).

Х. Торжу. — Малды чылыг болгаш тодуг кыштагладыышкын-биле хандырар (3 арын).

И. Сушков. — Бедик дужүт дээш демиселде чугула ажыл (3 арын).

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (3 арын).

Т. Айыыны. — Мээң дуржулгам (3 арын).

Англияның көдээ ажыл-агый төлөөлериниң Москвада келгени (4 арын).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының X сессиязында (4 арын).

Партийжи даалгаларны күүседири—коммунист бүрүзүнүң хүндүлүг хүлээлгези

Бодунуң Төп Комитедин долгандыр сырый каттышкан, бодунуң кежигүннериниң медерелдии-биле болгаш идепкейлии-биле күштүг Коммунистиг партия совет улусту коммунизмниң типилелгезинче идегелдии-биле аппар чоруур.

Амгы үеде, кажан совет улус Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле социалистиг үлепүрүнүң болгаш көдээ ажыл-агыйның чаа күүлүг көдүрлүүшкүнүнүң, ажылчы чоннарның чаагай амыдыралын улам ыңай бедидериниң сорулгаларын шиитпирлеп турар үеде коммунист бүрүзүнүң аңаа дааскан херек дээш харыысалгазын улам бедидери негетиниң турар. Ынчангаш бүгү коммунистерни партия болгаш күрүне чурумун шыңгыы сагырының ёзузунга кижизидери, партияның болгаш чазактың шиитпирлерин күүседир дээш демиселге оларның харыысалгазын бедидери, оларның инициативтиг дорүүн хөгжүдери—партия организациязы бүрүзүнүң эң чугула хүлээлгези болуп турар.

Бистиң партиявыстың күжүнүң үндезини болза, оон политиказының шыннысында болгаш оон хүрээлениниң чаңгыс эвинде болур деп эш Сталин бисти өөреткен. Шынап-ла бистиң партиявыс бүгү совет кижилериниң материалдыг болгаш культурлуг амыдыралы улам-на чаагайжылын дээш бүгү-ле хемчегларни чорудуп турар. Партия ол дугайында бодунуң идеяларын болгаш шиитпирлерин амыдыралга чедишкинниг боттандырар дээш демиселге коммунист бүрүзүнүң медерелдиин болгаш харыысалгалыын бедидип келген.

Партия болза, бодунуң кежигүннерин сан болгаш шынар талазы-биле сагыш човангыр өстүрүп, кижизидип, оларга бедик моральдыг шынарларны: четпестерни эптеш чок көөрүп, боттарынга негелдериг болурун, ажылга бүдүмчелиг, инициативчи, ажыл-ишчи база оперативтиг болурун, ажылчы чон-биле ханы харылзаалыг болуп, оларның негедде-хереглелдерин кичээнгейлиг көөрүп чаңчыктырып турар.

Политиктиг ёзулуг каңнаашкынны болгаш эргежок чугула дуржулганы коммунистер практиктиг ажылга, бергелерни ажыл эрттип турган чедип ап турарлар. Оларны партия, күрүне, хөй-ниити организацияларының амыдыралынга идепкейлиг киириштиреринiң чугула чепсээ — партийжи даалгалар болур. Партийжи даалгаларны күүседип чаңчыканнар болза, партия, күрүне болгаш ажыл-агый органнарының улуг-даа, биче-даа дужаалдыг удуртукчу ажылдакчылары болуп өзүп, доругуп турарлар. Партийжи даалгалар дээрге, коммунистери партияның политиктиг шугумун билир, ону бодунуң шугуму кылдыр күлөп ап турар, ону амыдыралга боттандырарынче партийжи эвес массаларны мобилизастаарынга белен, партияның болгаш күрүненiң эрге-ажыктарын камгалап билир идегелдиг кадрлар кылдыр кижизидериниң эң-не амыдыралчы болгаш эң-не таарымчалыг чепсээ болур.

Ынчангаш партийжи даалгалар болза, партия кежигүннериниң боттарының идей-политиктиг деңнелин, ажыл-ишчи мергежилин бедидериниң хөрээ-биле, партия биле ажылчы чоннарның аразында харылзааны быжыглаарының хөрээ-биле, партияның болгаш күрүненiң мурнунга ажыл-агыйжы, политиктиг сорулгаларны чедишкиннiг күүседириниң хөрээ-биле чарылбас харылзаалыг болуп турар.

Коммунистериң партийжи амыдыралга киржилгезин идепкейжиткен, оларны партийжи даалгаларны ыяавыла күүседиринге эки чаңчыктырып турар парторганизациялар бистиң области хөй. Маңаа чижек кылдыр районнардан Чаа-Хөлде Сталин аттыг, Бай-Тайгада «Дөң-Терек», Эрзинде «Сталинчы орук», Чөөн-Хемчикте «Искра», Улуг-Хемде «Күш-ажылдың хостуу» колхозтарның партия эге организацияларын адап болур. Ол организацияларның секретарылары болза, боттарынга даандырган участоктарның ажылы дээш коммунист бүрүзүнүң харыысалгазын бедидип турарлар.

Ынчалза-даа бо талазы-биле ажыл дыка хөй парторганизацияларда экиживейн турарын эге организацияларның болуп эрткилээн отчёт-сонгулдалыг хуралдары илереткен.

Кызылдың дааранылга комбинадының партия организациязының секретары эш Ряцик коммунистерни партийжи даалгаларлыг турарынга чаңчыктырбаан. Аңаа эрткен бүдүн чылдың дургузунда чаңгыс-даа коммунист доктаамал партийжи даалга чок турган.—Бүдүрүлге черинге коммунистериҢ авангардылыг ролюн бедиериниҢ чугула аргазы болур партийжи даалгалар дугайында чугаа бистиҢ парторганизациявыска дыңналбайн келген. Ылаңгыя парторганизация секретары мөөн кандыг-даа даалга бербээн—деп, коммунист эш Ховрак чугаалап турар.

Коммунистерге партийжи даалгаларны онаарының болгаш оон күүселдезин контрольдаарының талазы-биле ажыл Тес-Хем районнуң совет албан черлериниң партия эге организацияларында дыка четпес турган.

Оон ыңай чамдык коммунистер бүдүрүлгеде бодунуң онаашкан ажылынга мурнакчы болуп, ажыл нормазын ажыр күүседип турза-даа, а партийжи даалганы багай күүседип турарының фактылары бар. Чижээ, Эәрбектің шахта эргелелиниң парторганизациязында коммунист эш Чуйков болза, эң мурнакчы ажылдап турар шахтёрларның бирээзи. Ынчаарга ол парторганизациязы хөмүр даш уургайының Кызыл-Хавак участогунуң ажылынарының ортузунга агитация ажылын үргүлчү чорударын эш Чуйковка дааскан. Ол партийжи даалганы эш Чуйков багай күүседип турар.

Партийжи даалгаларны күүседириниң үлегерин парторганизациялар секретарылары боттары көргүзер ужурлуг. Ындыг турбуже Сүт-Хөл районнуң Жданов аттыг колхозунуң парторганизациязының секретары турган эш Чүлдүм ол хүлээлгезин харыысалга чок күүседип, колхоз бүдүрүлгезинге партийжи удуртулганы хандырбаан. Активке даныып ажылдаарын, коммунистерге партийжи даалгаларны бээрин болгаш оон күүселдезин контрольдаарын негээрин ол бичии-даа үнелеп көрбээн. Чүлдүм болза, ниитиниң эрге-ажыындан хуунуң эргеажыын өрү көрүп турган.

Партийжи даалгаларны анаа-ла ёзу барымдаалаан чорук кылдыр көөр хөөннерге удур шиитпирлиг демисежир херек. Коммунист бүрүзүнүң кижизидилгезиниң болгаш ажыл-ишчи өзүлдезиниң чугула чепсээ, ажылчы чоннарның ортузунга партийжи-политиктиг болгаш партийжи-организастыг ажылдарны амыдыралга сорулгаларга дүүштүр улам күштеддириниң чепсээ болур партийжи даалгаларның ролюн чедир үнелеп көрбес чорук парторганизацияларга турбас ужурлуг.

Коммунист бүрүзүнүң кандыг даалганы күүседип болур аргалыын өөренип көрбүшаан, оларның тус-тус күзелин болгаш мергежилин барымдаалап доктаамал партийжи даалгаларны таарыштыр хуваары, боттарынга онаашкан даалгаларны коммунистер канчаар күүседип турарын үргүлчү хынап турары, ол даалгаларны оларның күүседиринге дузалажыры партия организацияларының секретарларының болгаш бюроларының чугула хүлээлгези болур.

Коммунист бүрүзү бодунга онаашкан партийжи даалганы бедик харыысалгалыг хүлээлге кылдыр көөр ужурлуг. Партийжи даалганы күүсетпези партияның чаңгыс-аай сагылга-чурумунга хоралыг чорук болур дээрзин партия кежигүнү бүрүзү медереп билири чугула.

Ынчангаш бодунуң партия организациязының иштики амыдыралынга киржир талазы-биле онза сонуургалдыг болуру, пропаганда ажылынга, лекциялар, илеткелдер, беседелар, солун номчулгалары болгаш политинформациялар кылырынга, хана солун болгаш агитхуудустар үндүреринге, кеску агитацияның өске-даа хевирлерин нептередиринге, социалистиг чарышты организастаарынга болгаш оон түңнелин үндүреринге, мурнакчыларның дуржулгаларын нептередиринге, партия хуралдарында чугаалажыр айтырыгларны белеткээринге болгаш хүн-бүрүүнүң өске-даа партийжи даалгаларын күүседиринге идепкейлиг киржири—коммунистиң хүндүлүг хүлээлгези.

Амгы үеде партия эге организацияларында болуп эрттип турар отчёт-соңгулдалыг хуралдар болза, партийжи массаларның идепкейжизиниң улам бедээнiниң дугайын, партияның болгаш чазактың чурттуң мурнунга салган сорулгаларын дүрген күүседиринче оларның чүткүлдүүнүң күштелгениниң дугайын херечилеп турар. Партия организациялары боттарының ажылынга шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартпышаан, бүгү коммунистериҢ авангардылыг ролюн улам бедидип тургаш, ажыл-агый, культура тургузуушкунунга улам-на чаа-чаа чедишкиннерлиг болуп шыдаар.

Совет Эвилелиниң Маршалы А. М. Василевскийни Ленин ордени-биле шаңнаар дугайында

ССРЭ ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыы

Совет Эвилелиниң Маршалы А. М. Василевскийниң төрүүгүнген хүнүнден бээр алдан хар харлаанын холбаштыр база Совет күрүненiң болгаш ССР Эвилелиниң Чепсектиг Күштериниң мурнунга оон шылгарангай алдар-хавыязын демдеглевишаан, эш Александр Михайлович **Василевскийни Ленин** ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль 1955 чылдың сентябрь 29.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунда

Дайын үезинде Совет Эвилелиниң улустарынга удур боттарының үүлгеткен кембуруулары дээш кеземче эрттирип турар герман хамаатыларны хуусаа бетинде хостаар болгаш төрөөн чуртунче дедир чандырар дугайында Герман Демократтыг Республиканың президентизиниң болгаш чазааның бо чылдың июль 27-деги дилээн база Герман Федералдыг Республиканың чазааның дилээн ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиуму көрген.

Совет Эвилелиниң девискээринге туттурган немец шериглерни Германияже дедир чандырар чорукту доосканының соонда бо чылдың сентябрь 1-ге чедир мурнунда туттурган 9626 немец шериглер болгаш немец хамаатылар артып келген, олар болза боттарының үүлгеткен кембуруулары дээш совет судтарга шиитирген херектеннер болур тур. Дайын доозулган үеден бээр 10 ажыг чылдар эрткенин база боттарының үүлгеткен кемниг херектери дээш шиитирген дайын талазы-биле кем-буруулуглар кеземче хуусаазының элээн хөй кезиин эрттиргенин кичээнгейге алгаш, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң доктаатканы болза:

1. 8877 герман хамаатыларны кеземчени моон ыңай эрттиреринден хуусаа бетинде хостаар болгаш оларны чурттап турган черлеринден хамаарыштыр Герман Демократтыг Республикаже болгаш Герман Федералдыг Республикаже дедир чандырар.

2. Дайын талазы-биле кем-буруулуглар болур 749 герман хамаатыларны совет улуска удур оларның үүлгеткен кем-хөректериниң онза аар-бергезин барымдаалаш, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму оларны кеземче эрттиреринден хуусаа бетинде хостаар аргажок деп көргенин барымдаалаш, ол хамаатыларның чурттап турган черлеринден хамаарыштыр Герман Демократтыг Республиканың чазааның болгаш Герман Федералдыг Республиканың чазааның чогуур эргезинге дамчыдып бээр.

Хөй уругларлыг иелерге „Маадыр ие“ деп хүндүлүг атты тывысканы

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң 1955 чылдың сентябрь 27-де Чарлыы-биле Тыва Автономнуг Областа 10 болгаш оон хөй уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерге «Маадыр ие» орденни болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң бижиин тывыспышаан, «Маадыр ие» деп атты тывысканы болза:

1. **Вяткина** Агафья Алексеевна—Таңды районда өг-бүле өөзи.
2. **Куулар** Чылбак-Кара Монсуй-оол—Барыын-Хемчик районнуң «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунуң колхозчузу.
3. **Лопатина** Парасковья Филипповна — Кызыл районнуң Германовка суурунда өг-бүле өөзи.
4. **Моңгалбии** Маа-хөө Шомба—Таңды районнуң «Революцияның чалбыыжы» колхозунуң колхозчузу.
5. **Моңгуш** Ламажап Нордуповна — Чөөн-Хемчик районнуң Жданов аттыг колхозунуң колхозчузу.
6. **Саая** Бичии Хүлеровна — Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунуң колхозчузу.
7. **Седип** Чүлдүм Салчаковна — Бай-Тайга районда өг-бүле өөзи.
8. **Хомушку** Сердамбуу Хунаевна — Барыын-Хемчик районнуң «Ленин оруу» колхозунуң колхозчузу.

(СЭТА).

И. Е. РЕПИННИҢ ТУРАСКААЛЫНГА

Улуг орус чурукчу И. Е. РепиниҢ өлген хүнүнден бээр сентябрь 29-та 25 чыл болган.

XIX чүс чылдың төнчүзүнүң болгаш XX чүс чылдың эгезинiң орус культуразының шылгарангай мастериниҢ чогаадылгазы делегейде алдар-биле ажыглатынып турар. Ол чогаадылганы төрөөн чуртунга болгаш бодунуң улузунга изиг ынакшыл-биле идеяларның депшилгелии-биле, бедик мергежил-биле демдеглээн.

Совет кижилер боттарының ынак чурукчуларының бирээзинiң чогаадылгазын эки билип турарлар. Барык-ла чурттуң музей бүрүзүнде РепиниҢ чуруктарын салган. Оон чуруктарының кайгамчыктыг коллекциязын Күрүненiң Третьяков галереязынга чыгган. Оон «Иван Грозный болгаш оон оглу Иван», «Курск губернiязынче таралчын чоруушкун», «Кежигже бар чыдар бурлактар», «Чүдүлгеден ойталаашкын» деп кайгамчыктыг чуруктарын, кайгамчыктыг орус кижилер: Чогаалчы Л. Толстойнуң, композиторлар М. Глинканың болгаш Мусорскийнiн, хирург Н. Пироговтуң ыраажы Н. Стрепетованың, чурукчу В. Суриковтуң, критик В. Стасовтуң портреттерiн көрүп болур.

Бо хүннерде Москваның хөй-ниитизи ол төөгүлүг ойну демдеглеп турар. Уран-чүүлдер ажылдакчыларының Төп бажынынга РепиниҢ тураскаал болдурган кежээ болган. Бистiн хүннеривиске чурукчуның чогаадылгазының улуг ужур-дузазының дугайын уран-чүүлдер шинчилээр эртемниҢ доктору А. Федоров-Давыдов чугаалаан. Репин дугайында сактыышкыннарны чогаалчы К. Чуковский биле чурукчу А. Комашко олар кылганнар. Ол кежээге ССРЭ-ниҢ литература болгаш уран-чүүлдериниҢ күрүненiҢ төп архиви РепиниҢ хол-биле чураан чүүлдериниҢ болгаш өске-даа документилериниҢ делгелгеин организастаан. Оларның дыка хөй бо үеге чедир парлатынмаан.

КүрүненiҢ Третьяков галереязында РепиниҢ чогаадылгаларының экспозициязы калбарган, ында 40 ажыг акварелдер болгаш чуруктар немей кирген.

(СЭТА).

Комсомолдуң III съездизинге В. И. Лениннiң чугаазының 35 чыл болганынга

Ленин маңаа түве чугаалаан

Москва, Чехов кудумчузу, бажың № 6. Дөрт дапкыр орденнерлиг комсомолдуң төөгүзүнде кайгамчыктыг арыннарның бирээзи ол бажың-биле холбаалыг. Маңаа 35 чылдар мурнунда РоссийниҢ Аныяктарының Коммунистиг ЭвилелиниҢ III съездизи болган, анаа Владимир Ильич Ленин аныяктар эвилелдериниҢ сорулгаларының дугайында түве чугаалаан.

Ам ол төөгүлүг бажында москвачыларның ынакшылдыг театрларының бирээзи Ленинчи комсомолдуң алдарлыг адын кадагалаан Күш-ажылдың Кызыл-Тук орденниг театры туруп турар. Аңаа келген кижи бүрүзү съездиниҢ эрткени залче кирер эжиктiҢ баарында Владимир Ильич ЛениннiҢ бедип үнген монументалдыг скульптуразынче кичээнгейни сала бээр. Мрамордан кылган бедик депкиште алдын үжүктер-биле мынча деп сиилип бижээн: «Бо бажыңга РКСМ-ниҢ III съездизинге В. И. Ленин 1920 чылдың октябрь 2-де комсомолдуң сорулгаларының дугайында түве чугаалаан».

Съездге 600 хире төлөөлер олурушкан. Ол съезд аныяк Совет Республикага аарберге үеде чыылган. Хамааты дайын үргүлчүлевишаан турган. Заводтар, фабрикалар болгаш транспорт үрелген турган. СъездниҢ төлөөлериниҢ хөй-нуруузу фронтудан чаа өөр чедип келген азы фронтуже чоруурунга белеткенип турган.

СъездниҢ эрткен байдалы онзагай турган. Ол дугайында бодалды «Комсомолдуң III съездизинге В. И. ЛениннiҢ чугаазы» деп калбаа-биле сураглыг чурук берип турар. Ол чурукту Б. Погансон баштадыр бөлүк чурукчулар чураан.

Ленин бодунуң чугаазын октябрь 2-ниҢ кежээзинде съездниҢ баштайгы хуралынга кылган... Делгем залды аныяктар чыгык дола берген. Москвага соок турган. Төлөөлер солдат шинельдер, чолдак алгы болгаш хевенниг тоннар кеткен. Залдың бедик каназын дургаар, К. Маркстың болгаш Ф. ЭнгельстiҢ портреттериниҢ кырында съездниҢ төлөөлеринге байыр чедирген сөстерлиг кызыл пестy шөйтен. Төп ортузунга өөрөн буруңгаар мөгейип алган, он холун бурунгаар сунгаш болдуңуң төөгүлүг чугаазын кылган ЛениннiҢ турганы сцена талазынче чүс-чүс аныяк эрессмаадырлыг кижилер көрүп алган олурганы чуруктан илдеп.

Оон бээр үжен ажыг чылдар эрткен. Бүгү-эвилелдiҢ Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилели Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле ол чылдарның дургузунда улуг болгаш кайгамчык чаагай орукту эрткен. Ынчангаш комсомолчуларның чаа салгал бүрүзү чырыткылыг бодалдары билиглерже орукту, чырыткылыг келир үе— коммунизмче орукту миллион-миллион оолдарга болгаш кыстарга чырыткыландыр чырыдып берип турар баштынчының III съездиге гениалдыг чугаазын мерген угаанныг үндезин кылдыр көрүп турар болгаш ынчаалдыр көөр-даа.

Төөгүлүг съездниҢ төлөөлери шагда-ла коммунистер апарган. Олар кайгамчыктыг хүнге холбаштыр бо хүннерде беседаларны кылбышаан, комсомолдуң III съездизинге баштынчы-биле уттундурбас ужуражыышкынның дугайында, Москвада, Биче Дмитровкада, амгы Чехов кудумчузунда бажыңга эрткен съездниҢ дугайында сактыышкыннарын аныяктарга чугаалап берип турарлар.

(СЭТА).

Комсомол документилериниҢ солуушкуну

Чурттуң комсомол организациялары комсомол документилериниҢ солуушкунунга белеткенип турар, солуушкун 1956 чылдың январь 1-ден эгелээш бүгү чылдың дургузунда болуп эртер.

Комсомол билеттериниҢ сөөлгү солуушкунундан бээр 17 чыл эрткен. Бо үеден бээр ВЛКСМ-де улуг өскерлиишкиннер болган. Коммунистиг партияның удуртулгазы-биле Ленинчи комсомол организация болгаш политика талазы-биле өзүп, быжыккан болгаш бистиҢ кайгамчыктыг совет аныяктарывыстың эң эки төлөөлекчилери — миллион-миллион оолдарын болгаш кыстарын бо үеде бодунуң хүрээлениҢе каттыштырып турар.

ВЛКСМ ТК комсомол документилериниҢ чаа хевирлерин бадылаан.

Комсомолдуң чаа биледи хүрең-кызыл карттыг, оон кырында комсомоллуң үндезилекчизи — Владимир Ильич ЛениннiҢ дүрү хевирин сиилип чураан болур. БилеттiҢ бирги арынында — Совет Төрөөн чуртка, Коммунистиг партияга оон шынчы бараан болганы дээш комсомолдуң шаннатканы дөрт орденнерин чураан.

Комсомол билеттериниҢ чаа хевирин орус, украин, белоруусс, узбек, казак, грузин, азербайджан, литва, молдав, латыш, киргиз, таджик, армян, түркмен, эстон болган фин дылдарга белеткеп кылыр.

Комсомол документилериниҢ солуушкунунга белеткенмишаан, комсомолдуң удуртур органнары комсомол организацияларын оон ыңай организас-политик талазы-биле быжыдарынче, ВЛКСМ-ниҢ хүрээлениҢе сагылга-чурумну болгаш организастыг чорукту бедиринче, аныяктарның калбак массалары-биле харылзаларны калбартырынче болгаш быжыдарынче код кичээнгейни угландырып турар.

Комсомолдуң организакчызы болгаш удуртукчузу—Совет ЭвилелиниҢ Коммунистиг партиязының, ленинчи комсомолдуң дайынчы оруунуң, ВЛКСМ Уставының дугайында заводтарда, фабрикаларда, колхозтарда, МТС-терде, совхозтарда, школаларда, өөредилге черлеринде болгаш шериг кезектеринде комсомолчуларга болгаш аныяктарга лекцияларны болгаш беседаларны чорудар. Комсомол документилериниҢ ам болур солуушкунунга таварыштыр комсомол хуралдары, комсомолдуң райкомнарының, хооркомнарының, обкомнарының болгаш эвилелдешкен республикаларның ЛКСМ ТК-ларның пленумнары болур. Бо ажылга улуг дузаны комсомол организацияларынга партия организациялары көргүзүп турар.

КОЛХОЗТАРГА МАЛ ЧИЗЕЗИН ОРГАНИЗАСТЫГ ЭРТИРЕР

1955 чылдың октябрьниҢ 1-ден 15-ке чедир областың колхозтарынга малдың чизези болуп эртер. Оон сорулгазы болза, колхозтарда малды ончалаары, малдың баш санын болгаш оон продуктулуун бедидериниҢ дугайында күрүне планының күүселдезин хынаары, колхозтарның мал ажылынга чогуур анализти бээри, мал ажылының улам ыңайгы хөгжүлдезин хандырар кулавырларны болгаш аргаларны илередири болур.

Ам чорутунуп турар чизе болза, мал фермаларында малдың ажаалга чемгериллезинге зооветеринарлыг дүрүмнерни сагыырын, малды чем-биле, чылыг кажаалар-биле четчир хемчээлдиг хандырарын, фермаларга күш-ажылдың организастаашкынын экижидерiн, малчыннарның материалдыг болгаш культурлуг амыдыралын экижидерiн хандырарынга улуг идигни бээр.

Көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниҢ—зоотехникториҢ, ветажылдакчыларның бо ажылга ролю улуг. Олар чүгле чизе даңзыны бедик деңнелге эрттиреринге идепкейлиг киржир эвес, харын мал ажылында бар четпестерни илеретпишаан, оларны узуткаарынче угланган шиитпирлиг хемчегларни алыр ужурлуг.

Колхозтарга чизе-даңзыны кылырының бүрүткелинде малдың баш санын айтырындан ангыда көдээ ажыл-агый малдарының продуктулуунуң дугайын айтыр көзенектер бүрүн бар. Ол болза, мал ажылының өзүлдезин чүгле оон баш санының өзүлдези-биле түңнеп көөр эвес, харын бүгү тала-биле, эң ылаңгыя мал ажылының продуктулуунуң өзүлдезинден ажылдың түңнелин үнелеп көөр дээни ол.

Колхоз баштаар черлери малдың баш санын четче санап көөрүнче кичээнгейсалгаш, оон продуктулуун бедидериҢ, малдың чем-суур-биле хандыртынмаанын тооп көрбейн баар чуруктар турган. Чижээ, Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» көдээ ажыл-агый артелиниҢ баштаар черi малдың баш санын даңзылаарынга багай эвес белеткенген, ынчалза-даа мал чеминиҢ белеткетингенин хемчеп көөрүнче кичээнгей салбаан. Ол колхозта мал чеминиҢ үчёду багай турунда-ла, чемин даңзылаарынга томуйлаан комиссия сараттарны хемчээвейн, даап даңзылаанындан ам ол колхозта херек кырында чеже сиген бары билдинмес болуп турар. Ол-ла районнуң «Советтиг Тываның беш чылы» колхоз сагган сүтү четче даңзылаваан. Ол ышкаш областың элээн хөй колхозтарында кыргаан дүктү, дагаалаан алдынган чуурганы чедир санап даңзылавайн турганының фактылары илерээн.

Чизе үезинде мал ажылының бүгү продуктузун бүрүү-биле санап даңзылаарынче колхозтарның баштаар черлери болгаш мал ажылының тускай эртемниглери кичээнгейни салыр ужурлуг. Бар продуктуну өй-шаанда хемчээп даңзылаарын, сүтү, дүктү, дагаа чуургазын болгаш өске-даа продуктуларны канчаар даңзылап турганын чизе үезинде хынаар херек.

Мал ажылының продуктуларының үчёдүн хынаары-биле холбаштыр чизени фермаларга кылып тургаш мал бажын өстүреринiҢ, оон продуктулуун бедидериниҢ планының күүселдезинге шаптык болуп турган четпестерни илередири чугула. Моңу боттандырарынга колхозчулар, малчыннар боттары улуг дузаны чедиреллер.

Колхозчуларның материалдыг сонуургалын барымдаалаар принципти сагып турарын хынап көөрүнче онза кичээнгейни салыр херек. Бо айтырыг мал ажылын улам ыңай хөгжүдеринге улуг рольдуг. Бай-Тайга районнуң колхозтарында кадарчыларга күш-хүнүн сагган сүттүң хемчээлиби-биле санап бербейн турар. Ындыг байдал турда сүт саалдазын көвүдедирiн канчап чедип алыр боор?

Чизе кылырынга киржип турар эштер колхозтарга зооветажылдакчылар салынчыларга, кадарчыларга, малчыннарга чогуур дузаламчыны барык көргүспейн турары чажыт эвес болгай.

Бир эвес, чизе даңзыны ёзу барымдаалап эрттирбейн, ону чорударда чүгле мал санаары-биле кызыгаарлатынмайн, харын ажылдың, колхозтарның мал ажылының ниитинче ханылап кирер болза, чизениҢ түңнелинде колхозтуң эрткен чылдагы ажылының дугайында долу, байлак материал колхоз баштаар черге кирер. Ол материал мал ажылын улам ыңай хөгжүдериниҢ хемчегларын алырынга улуг дузаны бээри чигзиниг чок.

Ындыг турбуже, эрткен чылын элээн хөй колхозтар чизениҢ түңнелин калбаа-биле чугаалажып көөрүнүн улуу, чүгле чизе-даңзыны бүрүткээш, ажылды оон-биле соксаткан турган. Көдээ ажыл-агый артелиниҢ чижек уставының 20 чүүлү колхоз, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниҢ кандыг бир адырының ажыл-агый чылында түңнелин үнүрерiн, колхозчуларның ниити хуралында чугаалажып көөрүн негеп турар. Колхозчуларның ниити хуралында ол айтырыгны чугаалажыры мал ажылын хөгжүдериниҢ курлавырларын болгаш аргаларын долузу-биле тыварынга, колхозчуларның ол ажылга идепкейлиг киржилгезин мобилизастаарынга дузалаары чугаажок.

ЧизениҢ түңнелин чүгле колхозка эвес, харын район масштабы-биле түңнеп чугаалажырын СЭКП райкомнары, райкүүскомнар боттандырза чогуур. Колхозтарга кылган чизени хынаар херек, эрткен чылын чамдык районнарга хыналда кылбаанындан чизете шын эвес сан түңну айытканы сөөлүнде илерээн болгай. Чижээ, Барыын-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозу (даргазы эш Сендажы) чизе бүрүткелге колхозта чеже хунажыннар барын айытпаан. Чамдык колхозтарга төрүвээн хунажыннарны инекче шилчиткен, чамдык колхозтарга мал бажын көвүдедипкен фактылар турган. Ындыг чорук-биле эптеш чокка демисежир болгаш буруулуг кижилерге кеземче көргүзер херек. Чизени чүгле шынарлыг кылыр болза, ам ажыл-агыйның шын анализи үнер дээрзин билзе чогуур.

Райкүүскомнарга киргеН колхозтарның чизе даңзызының түңнелин райкүүскомнарның хуралдарынга МТС-тернiҢ тускай эртемниглериниҢ калбак киржилгези-биле болгаш харын-даа чамдык колхозтарның удуртукчуларының киржилгези-биле чугаалажыр ужурлуг.

Малдың чизе даңзызының түңнели болза, колхоз, район бүрүзүнүң мал ажылын хөгжүдериниҢ талазы-биле күрүне өтөлү болур. Областың партия, совет, хөй-ниити организацияларының активчилериниҢ болгаш колхозтар баштаар черлериниҢ идепкейлиг киржилгези-биле малдың чизе даңзызы чогуур өй-шаанда болгаш бедик деңнелге эрттери чигзиниг чок.

Б. ВЕРЕИН,
областың статистика эргелелиниҢ начальниги.

ПАРТИЯНЫҢ ЭГЕ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫНЫҢ ОТЧЁТ-СОҢГУЛДАЛЫГ ХУРАЛДАРЫ

Совет албан черлеринге партийжи ажылды улам экижидер

Совет албан черлериндe партия организацияларының мурнунда улуг болгаш харысалгалыг сорулгалар турул турар. Ол сорулгаларны чедишкиниг күүседирде партия организациязы аппараттың ажылынга ханызы-биле кирип, ажылчын, албан-хаакчыларның коллективинге кижизидилгелиг ажылды үргүлчү белик деңнелгиг чорудары негетинип турар.

Коллективтиң иштинге партия организациязының ажылының деңнелинден ук албан чериниң нинти ажылы дыка хамааржыр. Ол дугайын Кызыл хоорай Совединиң күүсекчи комитединде партия организациялының чаа болуп эрткен отчёт-соңгулдалыг хуралындан илередип турар.

Партбюроның ажылының дугайында эш Колодейниң отчёттуг илеткели болгаш хуралга санал берген коммунистериң санал шүгүмчүлелдери болза, парторганизация бодунуң ажылын партияның Төп Комитединиң салып турар негелделериниң деңнелинге чедир эде тургузары-биле элээн хемчегларни ап чорутканын көргүскен. Партия организациязының хуралдары план ёзугаар ай санында болуп турган болгаш коллективтиң иштики ажылынга холбашкан чугула айтырыгларны аңаа чугаалажып көргүлээн. Ол хуралдарга партияның Төп Комитединиң январь болгаш июль Пленумнарының шиитпирлерин коллективке канчаар күүседириниң хемчеглари, агитколлективтиң ажылы, коллективтиң ажылдакчыларының амыдырал-чуртталга байдалы, политөөредилге, ажылчы чоннарның хомудал, билдириишкиннерин күүсекчи комитетте болгаш оон килдистеринде көрүп турары болгаш өске-даа айтырыгларны чугаалашкан. Ол чорук ажылга чамдык түңнелдерни берген.

Хоорай Совединиң күүсекчи комитединиң болгаш оон килдистериниң аппарадында политик-кижизидилгелиг ажылы элээн эжижээнин демдеглээри чугула. Бүгү коммунистер марксисчи-ленинчи теорияны өөренип турар, лекция болгаш полит-информацияларны доктаамал чорудуп келген. Аппараттың иштинде күш-ажылдың сагылга-чуруму эжижээн.

Партия организациязының ажылында четпестер ам-даа хөй болгаш партийжи-политиктиг ажыл негелделиниң чогуур деңнелинче чедир өдүрүлбээнин коммунистер тодаргайы-биле илереткеннер. Партия организациязының ажылында кол четпес түүл болза, партбюро бодунуң ажылын коммунистерге даянмайн, оларның кижилгези чокка чорудун, үндүрген шиитпирлерни ылавыла күүседир дээш организациялының муринда улуг болгаш харысалгалыг сорулгалар турул турар. Ол сорулгаларны чедишкиниг күүседирде партия организациязы аппараттың ажылынга ханызы-биле кирип, ажылчын, албан-хаакчыларның коллективинге кижизидилгелиг ажылды үргүлчү белик деңнелгиг чорудары негетинип турар.

Коллективтиң иштинге партия организациязының ажылының деңнелинден ук албан чериниң нинти ажылы дыка хамааржыр. Ол дугайын Кызыл хоорай Совединиң күүсекчи комитединде партия организациялының чаа болуп эрткен отчёт-соңгулдалыг хуралындан илередип турар.

Партбюроның ажылының дугайында эш Колодейниң отчёттуг илеткели болгаш хуралга санал берген коммунистериң санал шүгүмчүлелдери болза, парторганизация бодунуң ажылын партияның Төп Комитединиң салып турар негелделериниң деңнелинче чедир эде тургузары-биле элээн хемчегларни ап чорутканын көргүскен. Партия организациязының хуралдары план ёзугаар ай санында болуп турган болгаш коллективтиң иштики ажылынга холбашкан чугула айтырыгларны аңаа чугаалажып көргүлээн. Ол хуралдарга партияның Төп Комитединиң январь болгаш июль Пленумнарының шиитпирлерин коллективке канчаар күүседириниң хемчеглари, агитколлективтиң ажылы, коллективтиң ажылдакчыларының амыдырал-чуртталга байдалы, политөөредилге, ажылчы чоннарның хомудал, билдириишкиннерин күүсекчи комитетте болгаш оон килдистеринде көрүп турары болгаш өске-даа айтырыгларны чугаалашкан. Ол чорук ажылга чамдык түңнелдерни берген.

Хоорай Совединиң күүсекчи комитединиң болгаш оон килдистериниң аппарадында политик-кижизидилгелиг ажылы элээн эжижээнин демдеглээри чугула. Бүгү коммунистер марксисчи-ленинчи теорияны өөренип турар, лекция болгаш полит-информацияларны доктаамал чорудуп келген. Аппараттың иштинде күш-ажылдың сагылга-чуруму эжижээн.

Партия организациязының ажылында четпестер ам-даа хөй болгаш партийжи-политиктиг ажыл негелделиниң чогуур деңнелинче чедир өдүрүлбээнин коммунистер тодаргайы-биле илереткеннер. Партия организациязының ажылында кол четпес түүл болза, партбюро бодунуң ажылын коммунистерге даянмайн, оларның кижилгези чокка чорудун, үндүрген шиитпирлерни ылавыла күүседир дээш организациялының муринда улуг болгаш харысалгалыг сорулгалар турул турар. Ол сорулгаларны чедишкиниг күүседирде партия организациязы аппараттың ажылынга ханызы-биле кирип, ажылчын, албан-хаакчыларның коллективинге кижизидилгелиг ажылды үргүлчү белик деңнелгиг чорудары негетинип турар.

Коллективтиң иштинге партия организациязының ажылының деңнелинден ук албан чериниң нинти ажылы дыка хамааржыр. Ол дугайын Кызыл хоорай Совединиң күүсекчи комитединде партия организациялының чаа болуп эрткен отчёт-соңгулдалыг хуралындан илередип турар.

Партбюроның ажылының дугайында эш Колодейниң отчёттуг илеткели болгаш хуралга санал берген коммунистериң санал шүгүмчүлелдери болза, парторганизация бодунуң ажылын партияның Төп Комитединиң салып турар негелделериниң

Малды чылыг болгаш тодуг кыштагладыышкын-биле хандырар

Эки белеткеним турар

Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозу кыштагларда мал кажааларының тудугларын болгаш эрги кажааларының септелгелерин дооскан. Ылаңгыя Доскаар, Кара-Суг, Дыттыг-Үзүк деп черлерде кыштагларга 2500 баш шөөр мал кирер кажааларны белеткээн. Арыг-Бажында мурнунда турган 40 инек кирер кажааны 100 инекти тургузу азыраар кылдыр эде гуткан болгаш ооң чанында бызаа азыраар тускай кажааны белеткээн. Кыжын тургузу азыраар малдарга чемни чымчадыр хайындырар запарниктэ белеткеп турар.

Ол ышкаш колхозтуң Кара-Хөлде, Орта-Дытта, Кош-Дытта болгаш Чинге-Даг-да, Шаарашта кыштагларда улуг, биче малдарга кажаалар белеткетинген. Ында 50 ажыг тонна өдекти белеткээн. Колхоз мал чемнери белеткээриниң планын күүсеткен. Амгы үеде сарааттарны кажаалаан, саваң сарааттаашкынын чодуруп турар.

Ол ышкаш малдың чайгы болгаш күскү семиртилгезин эки организастаанындан бо чылын малдың деңгилдези эки болган. Ылаңгыя апыяк инектер кадарчызы эш Домбу инек бүрүзүнүң хүнде 700 грамм семиртилгезин чедип ап турар. Малчынар эштер Шаравин, Очур-оол, Шыдыраа, Кенден болгаш өскелер-даа боттарының кададында малдарны эки семирткеннер.

Х. ТОРЖУ.

Малды хүр кыш ажырар дээш

Каа-Хем районнуң колхозтары сиген белеткелиниң планын күүсеткен. Ооң иштинде «Кызыл тук» колхоз сиген белеткелиниң планын 151,3 хуу, силос салыышкынын—96 хуу, «Тиилелге» колхоз сиген белеткелиниң планын 115,8 хуу, «Сталинчы орук», Хрущев аттыг колхозтар — 100,1 хуу күүсеткеннер. Ынчангаш бо колхозтар малга бөдүүн чемник четчири-биле белеткээн, «Кызыл тук» колхоз 50 инек, 30 хаван, 300 хой кирер чаа кажааларны ылаңгыя шала кылдынган 50 инек кирер кажааны дүрген темпи-биле тудуп турар. «Октябрь 30 чылы», «Тиилелге», Хрущев аттыг, «Сталинчы орук» колхозтар мал кажааларының септелгезин удавас доозар.

Ындыг-даа болза, мал кыштагладыышкынынга белеткелдериниң хожудаашкынын дүрген чайладыр дээш районнуң партия, совет, көдээ ажыл-агый органнары шиитпирлиг хемчеглерни алыры чугула. Колхозтарда инектиң 4 чаа кажаазының ылаңгыя шала кылдынган 8 кажааларның болгаш бызааның 6 кажаазының тудуглары амдыгаа чедир доозулбаан. «Октябрь 14 чылы» колхоз 150 инекке 2 кажааны төндүр тутпаан болгаш 25 баш хаван кирер кажааның тудуун сентябрь 20-ге чедир эгелевээн. Ворошилов аттыг колхоз 100 инек кирер шала кылдынган кажааны амдыгаа чедир тудуп дооспаан болгаш 600 хой кирер кажааның тудуун эгелевейн турар. Сорулга болза, мал кыштагладыышкынының бүгү белеткелин дүрген доозары болур.

А. АГБАН.

Кыштаглаашкынга белеткелдерни дүрген доозар

Улуг-Хем районнуң Киров аттыг колхозу мал кыштагладыышкынының белеткелин четпес чорудуп турар. Чаа кажааларның тудуун болгаш эргилериниң септелгезин шагда-ла доозар ужурлуг турбуже, бо ажыл кожудаан. Артель баштаар чери хойнун 6 чаа кажаазын тудары-биле чүгле чоокта чаа 6 тудуңжуларны тускайлаан.

Инек кажаалары база-ла чедишпес. Чамдык эрги кажааларны өске черлерже көжүрер ужурга таварышкан. Артель баштаарының даргазының орлакчызы эш Андросов бо ажылды чүгле малчынарның кырынче чуй каап турар. Ол ажыл малчыннарның күжү-биле күүсетинин шыдавас болгаш бо талазы-биле колхоз баштаар чери тодаргай хемчеглерни алыр ужурлуг турганы билдингир.

Чаа кажааларның тудуун болгаш эрги кажааларның септелгезин дүрген доозары негетинин турар.

Д. ЧАМЗЫРЫН.

Малды четчир санныг чемнер-биле хандырары чугула сорулга

ЧАА-ХӨЛ. (**«Шынның» корр**). Пинтиниң малынга чем белеткээр ажыл Чаа-Хөл районда дыка четпес чорун турар. Молотов аттыг колхоз сиген белеткээриниң планын сентябрь 25-ке чедир чүгле 69 хуу чедирген, 1400 тонна силос салыр тургаш, оон чүгле 469 тоннаны шыгжап алган.

Мооң-биле кады белеткетинген сигеннерни кажаалаваан, ону кадарын, хайгааараар чорук районнуң кайы-даа колхозтарында уттундурган. Молотов аттыг колхозтуң Шаңчыда 90 хире сараат сигеннерин мал үреп чип турар. Сталин аттыг колхозтуң кажаа чок 27 сарааттарының дезүн мал одура чиир четкен. Шак ындыг байдалды «Тиилелге» колхозтуң Кара-Сугда 18 сарааттарындан база көргүзүп болур.

Мал чеми белеткээр планның күүсетинмейн турарын чамдык колхозтарның удуртукчулары «сиген үнмээн» деп тайылбыр бээрин оралдажып турар. Ажылды ылаптыг башкарган болза, сигенин ажаап алыр шөлдер хөй турган. МТС-тиң Сталин аттыг колхозка кестирип берген шөлүнден 13 гектарның сигени шуут ажаатынмайн калган. Ажыл-агыйжы эвес шак ындыг байдалдарны мооң соңгаар болдурбас херек.

Өвүр районнуң «Торгалыг» колхозтуң тудуг бригадазы колхозтуң суурунда чуртталганың, бүдүрүлгениң болгаш культура-амыдыралдың чаа-чаа тудугларын ажыглалга кирип турар.

Чурукта: колхозтуң уруглар яслизиниң тудуушкунунда.

Фото **С. Феоктистовтуу.**

Бедик дүжүт дээш демиселде чугула ажыл

Бистиң областың агаар-бойдузу каңдаачал. Чыл иштинде дүжер чаашкын ортумаа-биле 180—200 миллиметр болуп турар. Ооң-биле чергелештир чаашкын колдуунда-ла тараанның быжылдазының ийги чартында болуп турар. Областың Бай-Тайга, Өвүр, Барыын-Хемчик болгаш өске-даа элээн хөй районнарынга кыжын чатган хар март айда-ла эрин, черден бусталып үнүп турар. Ындыг болганындан ол районнарның колхозтарынга чер ажылын таарымчалыг чорударын чүгле суггарылганы эки чоруткаш чедип ап болур. Ол чорук доктаамал, бедик дүжүттү алырын хандырар.

Эрткен чылын Бай-Тайга районнуң колхозтары часкы тарылга мурнунда, өзүлде мурнунуң суггарылгазын чоруткаш, бедик (чамдык черлериниң гектар бүрүзүнден-не 30—35 центнер чедип турар) дүжүттү өстүрүп алганнар. Бо чылын ол черлерге суггарылга чорутпаан, ынчангаш дүжүт чогенчиг чавыс, чамдыктары комбайн-биле-даа, ажаап алышкынның бодүүн машиналары-биле-даа ажаап алыр аргажок болган.

Суггат болза, бедик дүжүттү алырының кол факторларының бирээзи болур. Бо ажылдың чугулазы бүгү-ниитиге билдингир турда-ла бистиң областың суггаттыг черлери четче суггартынмайн турары болгаш ында дүжүт суггат чок черден дора болуп турары тергиин четпес. Чижээ, Кызыл районнуң «Черби» көдээ ажылагый артелиниң суггат чорутпаан суггаттыг чериниң тараазының дүжүдү гектар бүрүзүнден 6—8, харын-даа 5 центнер, ынчаарга суггат чок черден—16 центнер болган.

Суггарылга планының күүсетинмейн турарының чылдагааннары болза, суг ажыл-агыйының баксыраанында болгаш ажылды багай организастап турарында.

Эң эки суггат болза, күскү суггарылга болур. Күзүн агаарның изии 8—10 градустан бедивес турунда суггарылганы чорударга шыктың бусталын үнери шоолуг эвес болур. Ынчаарга чайгы, үнүштүң өзүлдезин дүргедедир суггарылганы май, июнь, июль айларда, кажан агаарның изии улуг, шык дүрген бусталын үнүүчеле чорудуп турар. Ынчангаш бо суггарылганың ажыктыы күскүзүнден эвээш болуп турар болгаш ол суггарылганы немелде суггарылга кылдыр чорудуп турар.

Күскү суггарылганы бир дугаарындала чазын суг орайтан келир участоктарга, тарылга мурнунда шуут азы четче суггартынмас черлерге кылыр херек.

Шык чырының күскү суггарылгазының бедик дүжүттү өстүрериниге улуг ажык-Дузазын биле тура-ла элээн хөй районнарның, МТС-тернин, колхозтарның удуртукчулары ону чедир үнелевейн турары канчап-даа таарышпас. Чижээ, Чадаана МТС-тиң гидротехниги эш Меренцев, суггарылга планын бадылап, күскү суггарылганы организастыг чорудар дугайында колхозтарга айтыышкын бээр дугайында дилег кылырга Чөөн-Хемчик райкүүскомнуң удуртукчулары «амгы үеде суггарылгаже көрнүр шаг чок тур» деп каап болгай. Бо болза, бедик дүжүт дээш демиселди, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарын тооп көрбээн чорук-тур. Мооң түңнелинде ол районнуң колхозтары күскү суггарылганы барык чорутпайн турарлар.

Ажылды план ёзугаар чорудуп, чүгле сезон ажылдары-биле кызыгаарланмас, айтырыгны ханызы-биле көрүп турар черлерде күскү чер суггарылгазы чоруп турар. Чижээ, Чаа-Хөл МТС (директору эш Стихаров, гидротехник эш Байкалов) күскү суггарылганы сентябрьда элээн хөй гектар тараа шөлүнге чорударын организастаан. Ол черлерден келир чылын бедик дүжүт алдынар дээрзи чигзиниг чок.

Күскү суггарылганы чорударының өйхуусаазы ам-даа эртпээн. Ындыг төлээде күскү суггарылганы чорударынче кичээнгей салып, четчир санныг суггарыкчыларны тургузары негетинин турар. Ооң-биле чергелештир суггарылга системазының сентелгезин амдыгаштан кылырын, доъш доңурарын боттандырары чугула. Суггарылгага хереглээр доъшту доңурарын шын чорударын агрономнар, гидротехниктер хандырар хүлээлгелиг.

И. СУШКОВ,
областың көдээ ажыл-агый эргелелиниң улуг гидротехник-инженери.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Шиитпирлезе чогуур айтырыг

Чаа-Хөл районнуң колхозчу тараажылары көдээ ажыл-агыйны улам ыцай көдүрер талазы-биле партияның шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш эвээш эвес ажылдарны кылган. Күрүнеге дужаар тараа, эът, дүк, сүт болгаш саржаг дужаарының планнарын район күүседи, малдың баш санын өстүрериниң күрүне планын күүсеткен. Ол болза районнуң колхозчу тараажылары-биле МТС-тиң механизаторлары кады ажылдажылганын түңнели болур. Ындыг болза-даа колхозтуң удуртур ажылдакчылары-биле колхозта көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң араында харылзаазы кошкак, ажыл-хереги шиитпирлээрде коллегиальдыг болур принципти хажыдын турар фактылар бар. Чижээ, Сталин аттыг колхозтуң даргазы эш Балчый-оол колхозта тускай эртемниглер-биле сүмелешпейн, оларны баштаар черниң хураадарынга кириштиреейн, оларның саналонал өөренин көрбейн турар.

Ол колхозтуң зоотехниги эш Бушин оналашкан ажылынга харыысалга чок чорукту көргүзүп турар. Эш Бушин колхозтуң малының баш санын өстүрериниң перспективтиг планын, колхозка мал чемин чеженги белеткеп алыры болгаш мал ажылында мурнакчыларны, база бир саар инектен сентябрьның 1-ге чедир чеже сүт саап алганын безин билбес. Ол колхоз бо чылын инектерни бызаазындан чарып саарын шуут боттандырбаан. Ол ышкаш мал фермаларын механизастаар дугайында чүңү-даа кылбайн турар. Эш Бушин колхоз баштаар черге бодунуң санал-онаалын чаңгыс-даа катап кирпөөн. База ол колхозтуң агроному эш Маскимчук колхоз даргазы-биле база харылзаа чок ажылдап турар.

Ленин аттыг колхозтуң даргазы эш Федотов колхозтуң агроному эш Сергеева-биле аразында найырал чок ажылдап турар.

Колхоз баштаар чери-биле тускай эртемниглер аразында чаңгыс аай дугуржулга чок чорук ажылга шаптык болуру чайлаш чок.

Х. ЧУРГУЙ-ООЛ.

Колхозчуларның негелдезин хандырар

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак ажылчы чоннуң материалдыг чаагай байдалын экижидериниге хүн-өүрү доктаамал сагыш салын турар.

Ынчаарга чонну хүн-бүрүнүң хереглеп бараанныры-биле үзүктел чокка хандырар дугайында партия болгаш чазактың доктаалдарын Улуг-Хем райпозунуң баштаар чери (баштаар черниң даргазы эш Комбуй), садыг килдизи (эргелекчизи эш Рыков) багай күүседин, колхозчу малчынарны болгаш колхозчу тараажыларны база ажылчын, албан-хаакчыларны хүн-бүрүнүң эргежок чугула бараанныры-биле хандырарын экижитпейн турар.

Районнуң колхозтарының чайын эң ырак — Хендерге, Элегес бажынга, Бестиг-Кара, Эйлиг-Хем бажы болгаш өскедаа черлерге чайлаан колхозчу малчынарынга дерги садыы чаңгыс-даа катап барбаан.

Районнуң колхозтарында 11 көдээ магазиннер бар, ол магазиннерниң эргелекчилериниң тараа, сиген ажылы эгелээнинден бээр ам бо хүннерге чедир хову бригадаларынга Хайракканда магазин эргелекчизи эш Сынаа чүгле 2 удаа барып садыглаан. А арткан магазиннерниң эргелекчилериниң кым-даа тараажылар ортузунче үнүүшкүн кылбаан. Райпо баштаар черинден дүжүт ажаап алыр үеде көжүп чоруур садыгларны организастаарын чугулалаваан.

Дүжүт ажаап алышкынының наиг түүк үезинде Киров аттыг колхозта магазин 20 ажыг хонукта хаагдыг турган. Торгалыгның Божайда болгаш Баян-Колдуң ховуларында тараа ажаап алышкынында ажылдап турар колхозчуларынга болгаш МТС-тиң механизаторларынга тапкы, дус үзүктелин турган. Колхозтарда магазиннерде шай, дус, дүцзе тапкы, кээшпе болгаш керосин, серецги болганчок үзүктели бээр таварылгалар хөй. Ындыг турбуже, чамдык Хайракан болгаш Эйлиг-Хемде Ленин аттыг колхозта, Маленков аттыг колхозта магазин эргелекчилери чүгле спирт үзүп садарынга өйлежин турары шын эвес.

Райпо баштаар черинден чонга чугула хереглелдиг бараанныры көдээ магазиннерге үндүрөөйн чүгле район төвүнде магазинге садыглаан турар. Сыртык болгаш хен аймаан чүгле райпо баштаар черниң ажылдакчылары алган. Чижээ райпонуң бир ажылдакчызы 8 сыртыкты алган чүүл бар.

Колхозтарның сүт-бараан фермаларын сава болгаш сүт, саржаг долгаар машиналар-биле хандырбайн, колхозтарның чаңгыын райпо баштаар черге күүсетпейн турар. Чоннуң хереглелин үзүктел чокка хандырар дээш райпо баштаар черинден сагыш салыры чугула.

Н. ЛОПСАН.

Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын хажыдып турар

Тес-Хем районнуң Калинин аттыг колхозтуң колхозчуларының хуузунда шөөр малын колхозтуң ниитилештирген шөөр малы-биле кады малдап, көдээ-ажыл агый артелиниң Уставын хажыдып турар. Чижээ колхозчулар Масыл, Наадынмай, Берт-Даг суму Соведниң даргазы Ёнзак, Ленин аттыг колхозта мал эмчизи Лопсаң-оол, колхозчу Дирчин оларның хуузунда хой, өшкүлерин Калинин аттыг колхозтуң хойжулары колхоз малы-биле кады малдап турар.

Ол колхозтуң шөөр мал фермазының эргелекчизи эш Бойгарның малчыннар ортузунга отчет-учетту шын тургуспайн, ай санажылгазын малчыннарның аксын барымдаалап бижип ап турарының хараазыбиле колхозтуң ниитилештирген малынга колхозчуларның хуузунда малын массалыы-биле каттыштырар чорук болуп турар.

С. КӨГҮШ.

Англияның көдээ ажыл-агый төлээлериниң Москвада келгени

Великобританияның көдээ ажыл-агыйының улуг болук ажылдакчылары сентябрь 26-да Москвада чедип келген. Төлээлерии чер ажылының, балыкталшкын болгаш аъш-чем министерствозунуң парламент секретары Дж. Ньюджент баштап келген. Келгеннериң аразында—бо министерствоның көдээ ажыл-агый айтырыгларының талазы-биле кол эртем чөвүлекчизи профессор Г. Дж. Сендерс (төлээлериниң баштыцының оралакчызы), Англияның көдээ ажыл-агый пинтилелиниң кежигүнү сэр Питер Гринуэлл, Шотландияның фермерлериниң национал эвилелиниң даргазы Дж. Маршалл болгаш өске-даа эртемденнер болгаш чурттуң профэвилелдериниң удуртур ажылдакчылары.

Англиядан келген аалчылар Совет Эвилелинге ийи неделя болур. Олар Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезиниң көөр, чуртту кезип чоруп турар үезинде колхозтарның, совхозтарның болгаш машина-трактор станцияларының ажылы-биле таныжар болгаш эртем-шинчилел институттарынга баарлар.

Англияның көдээ ажыл-агый төлээлерин Внуково аэродромга уткааннар: ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министриниң оралакчызы П. С. Кучумов, ССРЭ-ниң Совхозтар министриниң оралакчызы В. В. Мемнонов, Москваның Тимирязев аттыг көдээ ажыл-агый академиязының профессору А. И. Николаев, Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезиниң директорунуң оралакчызы П. В. Беляев, ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агый болгаш совхозтар министерстволарының ажылдакчылары, парлалга төлээлери.

Төлээлерни Великобританияның ССРЭ-де онза болгаш бүрүн эргелиг элчини сэр Уильям Хэйтер болгаш элчин черинин ажылдакчылары база уткуп алган.

(СЭТА).

ГДР-ниң улустуң палатазының хуралы

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың улустуң палатазының хуралы сентябрь 26-да Берлинге ажыттынган. Хуралдың хүн айтырыынга мооң адаанда айтырыглар турун турар: Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели биле Герман Демократтыг Республиканың аразында харылзаалар дугайында Керээ; конституцияга немелделер дугайында хоойлунуң бирги болгаш ийиги номчулгазы; Герман Демократтыг Республиканың күрүне сүлде демдээниң болгаш күрүне тугунуң дугайында хоойлунуң бирги ийиги номчулгазы.

Хурал эгелээр мурнунда улустуң палатазының президиумунга улустуң палатазының даргазы И. Дикман баштааш улустуң палатазының президиум кежигүннери, ССРЭ-ниң Чазак төлээлери-биле чугаалажыышкыннарга киришкен ГДР-ниң премьер-министри Отто Гротеволь баштаан ГДР-ниң чазак төлээлериниң кежигүннери олуттарны эээлепкен.

Дипломаттыг ложаларда ГДР-де ССРЭ-ниң онза болгаш бүрүн эргелиг элчини Г. М. Пушкин, дипломаттыг корпустуң өске-даа кежигүннери. Улустуң палатазының хуралынга немец болгаш даштыкы парлалганың хөй санныг төлээлекчилери олуржуп турган.

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели биле Герман Демократтыг Республиканың аразында харылзаалар талазы-биле Керээ чарган дугайында чазак медеглелин ГДР-ниң премьер-министри Отто Гротеволь кылган.

О. Гротевольдуң чазак медеглелин олурушканнарның адыш часкаашкыннары каш удаа үзе кирип турган.

(СЭТА).

Профэвилелдериниң Бүгү-индий конгрезиниң чиңгине чөвүлелиниң пленуму

ДЕЛИ. Профэвилелдериниң Бүгү-индий конгрезиниң чиңгине чөвүлелиниң сентябрь 23-те Индорда ажыттынган пленуму чуртта амгы үедеги ажылчын шимчээшкининиң янзы-бүрү айтырыгларын чугаалажып көрген. Профэвилелдериниң Бүгү-индий конгрезиниң чиңгине секретары Данге пленумга илеткел кылган.

Профэвилелдериниң Бүгү-индий национал конгрезиниң чиңгине чөвүлели политиктиг үзел-бодалдарда бар каржыышкыннардан хамаарылга чокка өске профэвилелдери-биле чаңгыс эптиг политиказын чорударын кыйгырган. Резолюцияларның бирээзи чуртта ажыл чокталыышкынының өзүлдезин дугайты таарзынмас чорукту илергейлеп турар. Бүдүрүлгениң элээн улуг өзүлдези турзажок, ажыл чоктарның саны өскенин, база 1955 чылда чаңгыс үүле үлетпүр төптеринге безин ажыл чоктар 600 муң ашканын чиңгине чөвүлел демдеглээн.

Ажыл чокталыышкынынга удур демселдиң программазын чиңгине чөвүлел чазакка саналдаан, ол программа өске хемчеглер-биле чергелештир даштыкы садыгны калбартырын көрүн турар. Чиңгине чөвүлел Азияның улустары-биле эп-сеткил каттыштырылгазының резолюциязын, а ол ышкаш тайбың, индий-совет болгаш индий-кыдат найырал дугайында резолюцияларны хүлээп алган.

(СЭТА).

Порккала-Уддтуң девискээрин шилчидип бээр талазы-биле комиссияны Хельсинкиде тургусканы

ХЕЛЬСИНКИ. Солуннарның дыңнадыыбиле алырга, Порккала-Уддтуң девискээрин Совет Эвилели Финляндияга шилчидип бээри-биле холбашкан айтырыглар талазы-биле Финляндияның күрүне чөвүлели министрлер комиссиязын тургускан. Юстиция министри Хенрикссон (даргазы), чер ажылының министри Каллиокоски, камгалал министри Скуг, иштики херектер министри Лескинен болгаш орук харылзааларның болгаш хөй-ниити ажылдарының бирги министри Миеттунен олар комиссияга кирген.

(СЭТА).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының X сессиязында

Сентябрь 23-те хуралы

НЬЮ-ЙОРК. Кол Ассамблеяның сентябрь 23-те хүндүскү хуралы X сессияның хүн айтырыын бадылаарынга хамаарышкан. Хүн айтырыынга кирери-биле кол комитеттиң сүмелээн түүлериниң хөй кезиин чугаалашпайн бадылаан, ындыг болза-даа, кол комитетке маргылдаалар үндүрген айтырыглар талазы-биле санал-шүгүмүүлелдер катаптаан.

Кол комитеттиң хөй кезии ассамблеяның хүн айтырыынга кирбес деп сүмелээн Кипр айтырыының талазы-биле Грециның, Англияның, Турцияның, Польшаның, АКШ-тың, ССРЭ-ниң, Индияның болгаш өске-даа чурттарның төлээлекчилери үүне чугаалаан.

«Стратегтиг бодалдарга» сылдаглааш, улустарга бот-шинтпирлелдиң эргезин тыпсыр принциптен ойталаарын сүмелеп турар кижилер-биле Греция чөпшээрежин шыдавас деп грек төлээлериниң баштыцы даштыкы херектер министри Стефанопулос медеглээн. Улустарга хосталганың эргезин ойталап турар үүне төлээде, оларның мурнунда үүгле ийи орук—күүүлелдиң оруу болгаш нацияларны каттыштырарының оруу бар деп ол чугаалаан. Хамаарышпас эргени чеген турар улусту дыңнаарын КНО ойталаар болза, ол айтырыгны үүгле чидиглендирип болур.

Бодунуң салым-чаяаның боду шинтпирлээр деп Киприниң улузунуң негелдезин Греция үүгле деткин турар болгаш Кипрниң чонунуң шинтпири кандыг-даа болур болза, Греция хүндүлээр апаар деп Стефанопулос түңнелинге база катап демдеглээн.

Ассамблеяның хүн айтырыынга Кипр айтырыын кирериннге удурланын турган Англияның, Турцияның болгаш АКШ-тың төлээлекчилери бо айтырыгны КНО-га чугаалажыры сонуургалдыг чурттарның аразында харылзааларны үүгле оон ыцай чидиглендиреринге кирип болур болгаш ындыг айтырыгны «ыржым байдалга шинтпирлезе» эки деп медеглээннер.

Индияның, Ирактың болгаш Таиландының төлээлекчилери бот-шинтпирлелдиң принципин деткип саналдааннар, ооң-биле кады Кипр айтырыын Кол Ассамблеяның бо сессиязына чугаалажырының ажыктыынга чигзинигни илереткеннер.

Польшаның, Совет Эвилелиниң болгаш Эквадорнуң төлээлекчилери бо айтырыгны хүн айтырыынга киририн саналдааннар.

Совет Эвилелиниң төлээлекчизи В. В. Кузнецов херек кырында Кипр дугайында айтырыгны көөрүнге ханылавайн, бо айтырыгны хүн айтырыынга кирер талазы-биле херектиң үүгле формалдыг талазынга кызыгаарлатынар мен деп медеглээн. Кипр дугайында айтырыгны Кол Ассамблеяның IX сессиязының хүн айтырыынга кирген турган деп В. В. Кузнецов чугаалаан. Ындыг болза-даа, ол айтырыгның шинтпирлетинмээни билдингир. Бо айтырыгны хүн айтырыынга кирер дугайында Грецияның төлээлериниң чаа дилээ болза, Кипрде байдал экиживаэни-биле эвес, харын улам баксыраа турары-биле, ынчаарга сонуургалдыг чурттарның аразында харылзаалар улам чидиглени бергени-биле үнүп келген.

Мону барымдалааш, КНО-нуң удуртулгазы-биле улустарның дең эргезиниң болгаш бот-шинтпирлелиниң эргезиниң принципин Кипр ортулуктуң чонунга хереглээр дугайында Грецияның төлээлекчизиниң саналдаан айтырыын Кол Ассамблеяның бо сессиязының хүн айтырыынга кирер болгаш эки чугаалажып көөр дугайында саналды ССРЭ-ниң төлээлери деткин турар деп В. В. Кузнецов түңнелинде чугаалаан.

Бо айтырыгны дорт чугаалажыышкынларның аргазы-биле шинтпирлээр оралдажыышкын бустун душкен үүне төлээде, Кипр айтырыын бо үеде чугаалажырындан ойталаары кандыг-даа барымдаа чок деп Эквадорнуң төлээлекчизи медеглээн.

Дацзы барымдаалан бадылаашкын чорутканының түңнелинде ассамблея Кипр дугайында айтырыгны хүн айтырыынга кирбес деп шинтпир үндүрген. 29 төлээлер ол шинтпир дээш бадылаан (АКШ, Англия, Франция, Турция болгаш өскелер) 22 төлээлер—удурланган (Греция, ССРЭ, Эквадор, Египет, БССР, Польша, УССР, Афганистан болгаш өскелер), 10 төлээлер дадагалзаан (Индия, Бирма, Индонезия, Филиппиннер болгаш өскелер).

Кол Ассамблеяның дараазында пленарлыг хуралы сентябрь 26-да болган.

(СЭТА).

Сентябрь 26-да хуралы

НЬЮ-ЙОРК. КНО-нуң Кол Ассамблеязының сентябрь 26-ның эртенги хуралынга кинти политиктиг чугаалажылга катап эгелээн.

Бир дугаарында Чилиниң төлээлекчизи Рудесинд Ортега үүне чугаалааш, КНО-нуң бүгү ажыл чорудулгазында демдеглезе чогуур үүне болза, «бир дугаарында бисти каттыштырып турар чорук болгаш бисти чарып турар чорукту чайладыры болур» деп медеглээн. КНО-нуң Уставын катап көөрүнү талазы-биле конференцияны чыылдырар дээш санал кирген, ындыг болза-даа чили төлээлериниң саналыбиле алырга ам Уставты үндезини-биле өскертириниң үези эвес.

Чилиниң төлээлекчизи бодунуң чугаазынга кошкак хөгжүлделиг чурттарга экономиктиг дузаламчы көргүзериниң талазыбиле айтырыларга хөй доктаап чугаалаан.

Политиктиг айтырыгларны шинтпирлээринге улуг күрүнелериниң аразында чугаалажыышкыннарның чугула ужур-дузалыг демдеглевишаан, боттарының чу[illegible] экономиктиг айуламчылаар апаар деп үүвеге идегээр ужурлуг бис. Өске сөс-биле чугаалаарга делегейни чарып турар кол-кол проблемаларны чеднишкинниг чугаалажып болурунуң кордалы бүрүнү-биле тургустунган: ынчангаш бо сорулганы тургузар үе келген ышкаш. Бо талазы-биле бистиң чедип ап турарывыс кандыг-даа деппилге болза, бодунуң эзлчээнде улустар аразының байдалын улам ыцай экижидери-биле доостур, чугула айтырыгларны шинтпирлээринче болдунар чаа базымнарны кылыр.

КНО ам-даа бүгү талалыг болу бербээн, үүге дээрге: хөй санныг чурттар амга чедир ында кирбейн турар деп Попович демдеглээн. КУР-нуң КНО-га дүрүм өзугаар эргелерин катап тургузар, бүгү чурттарны КНО-нуң кежигүнүнге —кандидаттар кылдыр киирип алыр саналды ол кирген.

Югославияның политиказы болза, КНО-нуң Уставының принциптеринге үндезилээш, оларның политиктиг азы социалдыг системалары хамаан чокка бүгү чурттар биле кады ажылдап тургаш тайбыцны быжыдарының чугулазын төлээлериниң дүрген шинтпирлээриниң чугулазынче Ассамблея кичээнгей салырын болгаш Ассамблея «колониалдыг болгаш дарлатырган бүгү улустарга бот-шинтпирлелдиң принципин хереглеп чорударын, ооң соонда колониализм бүрүнү-биле узуткатынган турар ужурлуг» хуусааны доктаадырын Джемаали сүмелээн.

Шериг информацияларын солчур дугайында болгаш ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тың төлээзи деткээн болгаш ооң-биле кады чепсегдээшкинни кызырары болгаш атомнуг чепсекти чок кылыры, база ол ышкаш улустар аразының инспекциязының болгаш контролдуң күштүг системазын тургузары дээш санал кирген. «Чепсегленишкиннерни кызырганындан камнатынган хөрецгилер экономика талазы-биле кошкак хөгжүлделиг районнарның хөгжүлдезиниң делегей фондузунга кирип болур» деп ол чугаалаан.

Ооң-биле кады Джемаали «коммунистиг ажыл-чорудулга» болза, «улустар аразының дүшкүүрлүг чоруунуң үндезиннериниң бирээзи» болур дээрзин бадыткаарын оралдажып турган.

(СЭТА).

Сентябрь 27-де хуралы

НЬЮ-ЙОРК, сентябрь 28. Кол Ассамблеяның сентябрь 27-де эртенги хуралынга кинти политиктиг чугаалажылга үргүлчүлээн.

Таиландының төлээдекчизи Ван Вайтхаякон улустар аразының харылзааларынга «Женева угаан-бодалының» чаагай саълдарлыг болганын демдеглээн, бүгү делегейниң улустары дорт улуг күрүнелериниң удуртукчуларының Женевага ап чоруткан күжениишкиннери дээш оларга өөрүп четиргенин илергейлеп турар деп медеглээн. Атомнуг чепсекти хоругдаар болгаш ядролуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар дугайын ол деткин чугаалаан. Колониялларның улустарынга боттыцыныцыг илергейлеп турар эргени тыпсырының дугайын база деткээн. КНО-нуң Уставын эде көөр дугайында саналды Вайтхаякон деткээн.

Парагвайның төлээлекчизи Сенчес Келдиң чугаазы кады ажылдажылганың ёзузунга удурланышкак болзажок өске төлээлер ышкаш «Женева угаан-бодалының» дугайын ол чугаалаан. Ол Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң доктаамал кежигүнериниң бир эп-сеткилдиг болурунуң принципинге халдап, КНО-нуң Уставын эде көөрүн негээн.

Польша Улус Республиканың төлээлериниң баштыцы М. Нашковский амгы үеде КНО-нуң мурнунда турар чугула сорулгаларны: улустар аразынга харылзааларны хөгжүдеринге Женева чөвүлел хуралының чедип алганы эргилдени ханыладыр, кайы-кайызынга бүзүрежир чоруктуң байдалын тургузарынга идиг бээр, кижи төредгетениниң Каттышкан Нациялар Организациязынга онаап турар идегелдерин шынзыктырар дээр дугайын демдеглээн.

Ынчалзажок улуг күрүнелериниң бирээзи, 600 миллион кижилиг кыдат улустуң төлээлекчилери амдыызында ында чок турда, КНО-нуң чеднишкинниг ажыл-чорудулгазының дугайын чугаалаары берге деп ол үргүлчүлеп чугаалаан. Кыдатка хамааржып турар КНО-да эрге ёзугаар олутту ээлеп алыр арганы Кыдатка тыпсыры КНО-нуң чеднишкинниг ажылының эргежок чугула үүлү болуп турар болгаш сессияның хүн айтырыында турар элээн хөй айтырыгларны шинтпирлээрин чиигедир дээрзин польша төлээлер санап турар.

Чепсегленишкиннерни кызырар, атомнуг болгаш водородтуг чепсекти хоругдаар дугайында ССРЭ-ниң май 10-дагы болгаш июль 21-деги саналдары, а ол ышкаш Женевага өске-даа күрүнелериниң көдүрүп үндүргени база амгы үеде чепсегленишкиннерни дүжүрер талазы-биле КНО-нуң комиссиязының адакы комитединде чугаалажып турар саналдар улустарның четкиннейн манап турары дугуржулгаларны чеынчангаш Польшаның төлээлери ол резолюцияны изии-биле деткип, КНО-нуң бүгү кежигүннери ону хүлээп алырын кыйгырып турар. Тайбыцның эрге-ажыктарынга таарыштыр дугуржулгалыг хөделиишкиннерни бистериниң шуптувустан улустар манап турар. Оларның бүзүрелин шынзыктырар ужурлуг бис деп Польшаның төлээлекчизи чугаалаан.

Гаитиниң төлээлекчизи Марс Кол Ассамблеяның амгы сессиязы улуг күрүнелериниң кады ажылдажылгаже илереткинген турасоруу-биле холбаштыр тургустунган эр-нетаарымчалыг байдалдарда чылыганын демдеглээн. Бо байдалда организацияның кол сорулгаларын, ылаңгыя колониялларның улустары боттарының хамаарышпас чоруун чедип алырын оралдажып турар Азияда болгаш Африкада хан төгүүшкүнүн ара доктаадырын тайбың арга-биле шинтпирлеп четигер дээрзинге идегелди ол илергейлээн.

Ираның төлээлериниң баштыцы Энтезам эртенги хуралдың төнчүзүнде санал бергеш, Каттышкан Нациялар Организациязының кежигүннери улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чымчадырының хөрээнге боттарының салыышкының киририн, ооң-биле КНО-нуң Уставының бедик сорулгаларын амыдыралга боттандырарынга идиг бээрин кыйгырган. Дөрт күрүнелериниң даштыкы херектер министрлериниң Женевага ам болур чөвүлел хуралы чепсегленишкиннерни дүжүрер болгаш айыыл чок чорукту хандырар талазы-биле боттуг шинтпирлерни кылырын делегейниң улустары манап турар деп ол чугаалаан.

Иран төлээлекчи чепсегленишкиннерни дүжүрериниң айтырыын эң дүрген шинтпирлээрин чугаалаан. Чепсегленишкиннерни дүжүрериниг эргежок чугула үүл болза, чепсегленишкиннерни дүжүрериниг улустар аразының инспекциязының болгаш контролюнуң ажыктыг системазын тургузары болур деп ол медеглээн.

КНО-га чаа кежигүннерни аңгы-аңгы хүлээп алырын иран төлээ чугаалаан.

НЬЮ-ЙОРК. Сентябрь 27-ниң хүндүскү пленарлыг хуралынга Кол Ассамблеяның хүн айтырыгларын бадылаары үргүлчүлээн. Египеттиң төлээлекчизи Фавзи КНО-нуң чугаалажып көрүлдезинге болук арабазий чурттарның киргени Алжир дугайында айтырыгны Ассамблеяның хүн айтырыынга киирбес деп Кол комитеттиң хөй нуруузунуң хүлээп алган сүмезинге удурланып саналдаан. Алжириниң болгаш Францияның аразынга найыралдыг харылзааларны тургузар төлээде, ол айтырыгны чугаалажып көөрүнден ойталаашкын эвес, харын дең эргениң болгаш бот шинтпирленишкинге улустуң эргезиниң принципинге үндезилээш алжир айтырыгны шинтпирлеп үүгле эргежок чугула байдалды